

Kommissorium for Klinisk Etisk Komite for Psykiatrien i Region Syddanmark

Oprettelsen af en klinisk etisk komite i psykiatrien i Region Syddanmark bygger på den antagelse, at der er behov for at kunne foretage etiske udredninger med sparring og råd fra en komite, der besidder særlige kompetencer indenfor klinisk etik, og som kan være med til at underbygge den etiske refleksion i klinikken.

Samtidig skal den understøtte de nationale værdier, psykiatrien bygger på: Respekt, faglighed og ansvar. Hensigten er, at disse værdier "bør indgå i dagligdagens sprog, kommunikationsmåder, tænkemåder og handlinger".¹ Dette skal ske på tværs af sektorer og faggrupper, og i forhold til interaktionen mellem mennesker med sindslidelser og de pårørende, der har forventninger, oplevelser og erfaringer med indsatsen.

En Klinisk Etisk Komite er en naturlig forlængelse af arbejdet med værdier, da etik grunder i værdier. Den skal være et redskab til at arbejde systematisk og konstruktivt med værdierne ved hjælp af en etisk refleksionsmodel.

Komiteen er et etisk supplement med egen selvstændige berettigelse. Den erstatter ikke nogen af de i forvejen bestående instanser, og hører driftsmæssigt under sygehusledelsen, som den refererer til.

Overordnet formål

Klinisk Etisk Komite for psykiatrien i Region Syddanmark er en tværfaglig sammensat komite, bestående af 8-10 personer med klinisk og etisk kompetence. Komiteen skal bidrage til at fremme kompetencen i klinisk etik, og medvirke til en grundig og systematisk håndtering af etiske problemstillinger.

Komiteen skal være et rådgivende og undervisende organ, der kan analysere aktuelle kliniske dilemmaer af etisk karakter, med henblik på en belysning af de etiske aspekter for de udførte eller mulige handlinger. Herved skal den være med til at understøtte og fremme den etiske refleksion og diskussion i klinikken.

Formålet med en etisk analyse er:

- At fremme overensstemmelsen mellem den fagprofessionelles perspektiv og patientens og de pårørendes perspektiv(er).
- At fremme kvaliteten af etiske overvejelser, så etiske dilemmaer i højere grad vil ske på et velfunderet grundlag med etiske argumenter for og imod.
- At understøtte klinikerens beslutningsproces og styrke kompetenceniveauet for klinikerens etiske bevidsthed.

Arbejdsområder for Klinisk Etisk Komite

Komiteen er en rådgivende og undervisende instans der, via etisk analyse af indkomne etiske dilemmaer, giver feedback.

¹ *Respekt faglighed ansvar*. Indenrigs- Sundheds- og Socialministeriet 2005 s.5

(Komiteen skal ikke vurdere rigtigheden af de enkelte handlinger, men den skal belyse handlingers værdiforankring, konsekvens og signalværdi).

Den etiske analyse kan være såvel prospektiv som retrospektiv, afhængig af om komiteen modtager henvendelsen før eller efter en given beslutning i klinikken er truffet.

Komiteen skal være i tæt dialog med psykiatriens afdelinger og klinikere. Komiteen skal være fleksibel i forhold til behandlingen af sager. Det tilstræbes, at formand eller næstformand deltager ved hvert møde.

Komiteemedlemmerne skal hjælpe med at belyse og præcisere, hvilke værdiperspektiver der ligger i forskellige holdninger og handlinger i den aktuelle situation.

Komiteemedlemmerne bliver i denne situation ikke dommere over rigtig eller forkert handling, men belyser de mulige handlinger og deres signalværdi, således at klinikerne bliver mere sikre i deres etiske vurderinger og dermed i de efterfølgende beslutninger.

Beslutningskompetencen ligger således fortsat hos klinikerne og ikke hos komiteemedlemmerne.

Komiteen kan på baggrund af de enkelte behandlede sager over tid sammenfatte beskrivelser af etiske dilemmaer i en mere generel kontekst og belyse, hvordan disse er blevet analyseret. Materialet kan danne baggrund for generel undervisning af personalet med belysning af såvel samfunds-etiske som individuelle etiske dilemmaer. Dette kan være for et afgrænset personaleforum eller for større seminarer.

De sammenfattende beskrivelser af etiske dilemmaer kan yderligere danne baggrund for udarbejdelse af vejledningsmateriale for området.

Arbejdsform

På møderne foretages etiske analyser af indberettede sager. Derudover evalueres tidligere sagsbehandlinger, eller andre komiteers vurderinger af behandlede sager. Det tilstræbes, at der altid er en case-analyse på mødet, enten i form af en aktuel sag eller, i mangel på en sådan, en fiktiv case.

Der planlægges publicering, undervisning eller andre tiltag i forhold til viden om etik for det kliniske personale.

Komiteens arbejdsform evalueres regelmæssigt. Evalueringen vil sætte fokus på fagligheden og kvaliteten af de etiske analyser, og på komiteens evne til at etablere en velfungerende dialog, både internt i komiteen og eksternt i forhold til afdelingerne og øvrige interessenter.

Sygehusledelsen er ansvarlig for, at komiteens virke evalueres hvert 2. år.

Komiteen udarbejder årsberetning.

Hvordan rettes henvendelser til komiteen?

Det er først og fremmest de ansatte i psykiatrien, der kan rette henvendelse til komiteen. Herudover kan sager indbringes for komiteen fra patienter og pårørende via personalet i psykiatrien.

Komiteen skal i hver enkelt sag lave en vurdering af, om sagerne falder ind under etikens område, eller om de skal henvises til andre organer (faglige, politiske, ledelsesmæssige)

eller til patientvejledere, Videnskabsetisk Komite, embedslæge eller andet. Det er vigtigt at understrege, at komiteen ikke behandler klagesager - kun etiske dilemmaer.

Komiteen udarbejder et skema, der kan anvendes ved indbringelse af en sag. Dette skema skal sikre, at de nødvendige oplysninger er til stede for at kunne tage stilling til det aktuelle etiske dilemma.

En kort skriftlig fremstilling af problemet vil være at foretrække, men det bør ikke afholde nogen fra at henvende sig.

Formanden sørger for en kort skriftlig orientering om sagen, som sendes til medlemmerne af komiteen, inden mødet.

Komiteens sammensætning og kompetencer

Et væsentligt succeskriterium for funktion og aktivitet af Klinisk Etisk Komite er åbne rammer for de etiske diskussioner. De repræsentanter, der udpeges som medlemmer skal derfor – foruden en særlig interesse for og viden om etik – have evne til dialogbaseret adfærd og kunne udvise tolerance.

Ved opstart udpeger psykiatriledelsen formanden. De øvrige medlemskandidater indstilles af afdelingslederne og godkendes herefter af psykiatriledelsen.

Ved fremtidige udnævnelser: Formandskandidat indstilles af Klinisk Etisk Komite til beslutning af psykiatriledelsen.

Optagelsesproceduren fremadrettet: Ledige komiteposter skal i opslag via interne organer i psykiatrien. Forslag til medlemmer indstilles af afdelingsledelserne til psykiatriledelsen, der sammen med formanden for komiteen foretager den endelige udvælgelse.

Krav til formandskab:

Formanden skal være fagligt og etisk kompetent og skal udvise en særlig interesse for og erfaring med at prioritere sammenhængen mellem psykiatri og etiske overvejelser.

Formanden er driftsansvarlig for komiteens virksomhed, og skal i fællesskab med psykiatriledelsen sørge for den endelige etablering af komiteen.

Krav til øvrige medlemmer:

Udover læge- og sygeplejerskerepræsentation, skal der i komiteen være repræsentanter for de øvrige faggrupper, der arbejder i klinikken.

Sekretæren skal være juridisk uddannet og fungerer som koordinator for rådets arbejde. Begrundelsen er, at en jurist er en administrativ person med en bred kontaktflade og kan være med til at belyse de lovmæssige områder.

Ud over medarbejderrepræsentanter er der mulighed for at max to udenforstående personer kan være medlemmer af komiteen. Det kan være en teolog eller en person med en særlig kompetence indenfor det etiske eller filosofiske område.

Det kan komme på tale at inddrage andre kompetencer ad hoc, hvis komiteens medlemmer finder det hensigtsmæssigt for belysning af en sag

Komitemedlemmer bør besidde følgende kompetencer:

- God faglig kompetence
- Have klinisk kontakt med patienter i det daglige arbejde
- Have et godt klinisk skøn, dvs. besidde en evne til at kunne se en sag fra flere sider og kunne veje for og imod når dilemmaer opstår.
- Være engageret i de opgaver komiteen er pålagt.
- Have mulighed for at prioritere opgaven højt blandt sine øvrige gøremål
- Være interesseret i og villig til at arbejde med tanke på at videreudvikle egen kompetence indenfor etik, konfliktløsning og gruppeprocesser
- Personlig integritet
- Evne til at arbejde i teams
- Ansat indenfor psykiatriområdet (undtaget er en evt. ekstern repræsentant)

Det vil være en fordel med

- Klinisk etisk erfaring,
- Kendskab til og interesse for etiske teorier og principper, etik og moral.

Deltagelse i komiteen giver ikke tillæg i forhold til ny løn.

PR om komiteens virksomhed

Komiteen har ansvaret for, at der skabes bred viden om dens virke.

Det er en absolut forudsætning for komiteens eksistensberettigelse, at der fortløbende gøres en stor indsats for at sikre kendskabet til komiteens formål og virksomhed hos primært de ansatte i psykiatrien, f.eks. gennem intranet.

Ambassadører.

De 17 afdelingsledelsesområder i psykiatrien skal hver udpege en ambassadør.

Ambassadørerne skal virke for at udbrede kendskabet til komiteen lokalt.

En ambassadør er, jfr. den sproglige definition, en person som sendes ud for at fremme det formål, den pågældende repræsenterer. Ambassadør-funktionen skal sikre den lokale forankring af og viden om komiteen.

Ambassadørerne skal efter udpegning indføres i komiteens arbejde.

Komiteen vil årligt tage initiativ til en uddannelsesdag for ambassadørerne.

Komiteen opfordres til at etablere netværk med andre kliniske etiske komiteer her i landet og evt. i udlandet.

Med hensyn til det løbende arbejde i komiteen henvises til "Forretningsorden for Klinisk Etisk Komite for psykiatrien i Region Syddanmark".

Godkendt af Psykiatrilæden d. _____

*Udarbejdet af arbejdsgruppen for etablering af Klinisk Etisk Komite for psykiatrien i
Region Syddanmark, april 2010*